

FEKETE ISTVÁN
Buzsáki libák

A berek szélén mesélte nekem ezt a történetet Matula.

Őszre járt akkor az idő. A ködtől olyan sűrű volt az este, hogy a feldobott kalap fenn maradt volna a levegőben.

A köd felett vadlibák tanácstalankodtak hangos gágogással, és a tűz mellett pirultak már a nyárson a halak, melyeket Matula szerzett némely „jó halászok”-tól. Tudtam ugyan, hogy ezek a „jó halászok” mélységesen megvetették a halászejegye intézményét, de a hal kiválónak ígérkezett, s a többi nem tartozott rám.

Néztük a tüzet, hallgattuk a libákat, és csendben voltunk abban a kis világosságban, melyet a tűz vetett körénk. Egyszer csak megszólal az öreg, fölfelé mutatva ujjával, ahol a libák zajongtak:

– Nem tom, a Farmosi tekintetes asszony libái nincsenek-e köztük...

A „Farmosi tekintetes asszony” egy fiatal özvegy volt, aki a Balaton mellett tyúkfarmot csinált. Kelteztőgépet hozatott, pesti lány lévén, bújta a szakkönyveket, és sok szorgalommal pótolva a gyakorlat hiányát, szép eredménnyel tyúkáskodott. Farmja után kapta aztán a Farmosi nevet.

Nekidültem egy nádkévének, cigarettára gyújtottam, és ránéztem az öreg csőszre, ami annyit jelentett, hogy jöhet a „mese”...

...az úgy volt, kérem, hogy a tekintetes asszony a sok szép tik mellett libákat is akart nevelni, és elhirdette a népeknek, hogy akinek eladó van, csak oda vigye.

No, vitték is!

Egyik reggel, alig pitymallott, egy kocsi állt meg a ház előtt.

– Itt veszik-e a libákat? – mondja az ember, mert-hogy meghalt a felesége, és ő biz nem bajlódik velük.

A tekintetes asszony még sajnálgatta, hogy így szegény ember, meg úgy szegény ember, aztán hogy adja a libákat?

Olcsón adta, pedig még azt is mondta, hogy ezek nem olyan közönséges libák, mert ezek valódi buzsáki libák. Egy-két napig ólban kell a libákat tartani, hogy szokják a helet. Lerakták a libákat, az ember eltette a pénzt – valami hatvan forintot –, aztán gyű! – és elnyargalt.

Örült a tekintetes asszony nagyon az olcsó vásárnak, nézegette a libákat, melyek csak üldögéltek a szép fehérre meszelt ólban, és nem akartak lábra állni.

Amikor pedig felállottak, tántorogtak ide-oda.

Nyilván nagyon megkötötte a lábukat a buzsáki ember, és még bennük van a zsibbadás... Déltájban aztán kiterelgették a libákat az udvarra, hogy hadd ismerkedjenek a majorsággal.

No, ismerkedtek!

Csak föl-kacsintottak az égre, geggentek egyet, aztán huss! – amerre tágasabb. Még máig is repülnek. Mivelhogy vadlibák voltak.

Pálinkás kukoricával fogta őket az az ember, utána még talán meg is itatta egy kicsit, azért üldögéltek olyan szelíden.

De a hatvan forintot elvitte a nyüves!

A halak szépen pirultak, elfogyott a cigaretta is, csak a libák gágogtak tovább felettünk a ködben. Vacsora után újra közénk ült a csend. Egyszer csak megszólalt Matula:

– Máig is viszi a hatvan forintot. Hát ilyen szerencséje van némelyiknek...

Mindezekből látható, hogy Matulának a pénzszerzés tisztaságáról egészen különös fogalmai voltak. Ő még ismerte a szegénylegényeket, és nagy tisztelettel emlegetett néhányat, akikkel személyes ismeretségben volt.

– Akkor még berek volt a berek – legyintett az öreg, inas keze mintha az elmúlt idők árnyait simogatta volna. – Kanizsától Öreglakig: egy víz, egy nád. Elmúlik minden. Még a pipának is más az íze...

Amikor karácsonykor újra találkoztunk, csupa keserűség volt az öreg.

– Nincs itt fene se – panaszkodott –, se vidra, se róka. Pedig jólesne az a kis lőpénz.

Ismerve Matulát, nemigen hittem neki. A lőpénz alig pár fillér volt, s a bőrök ára egész kis vagyon. Alig lehetett elhinni, hogy Matulának lett volna szíve minden bőrt beszolgáltatni.

– Hadd, fiam – mondta nagybátyám, akinek megemlítettem gyanúmat. – Az öreg Matula ritka becsületes ember!...

Karácsonyra egy prizmás messzelátót kaptam ajándékba, és a domboldalról nézegettem a havas erdőt, amikor Matula unokája ballagott el alattam az úton.

– Mi újság, Ferkó?

– Annyi a liba, mint a polyva – mondta. – Ifiúr meg mit néz a „kukkeron”?

A kis völgyben alattunk állt Matula háza. A fehér tűzfalon két fekete lyuk. Mintha hunyorogtak volna felém...

– Öregapád házát – mondtam. – De belátni a padlásra is. Látom, már megszáradtak a bőrök...

A legényke szemei aggódóak lettek.

– Na, én akkor istennek ajánlom – köszönt el –, ha libázni tetszik, csak a nyárfához tessék.

És elsietett.

Este a vacsoránál azt mondja nagybátyám:

– Látod, nem volt igazad. Itt járt az öreg Matula, és behozott három róka- és egy vidrabőrt. Nem akart

minden alkalommal a nyakamra járni. Nem úgy, mint ezek a fiatal vadőrök. Minden rókának akkora feneket kerítenek... Matula még a régi világból való, és ritka becsületes ember...

Én csak néztem a tányérom. Talán bele is pirultam, hogy Matula ártatlanságába gázoltam.

És hallgattam.